

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

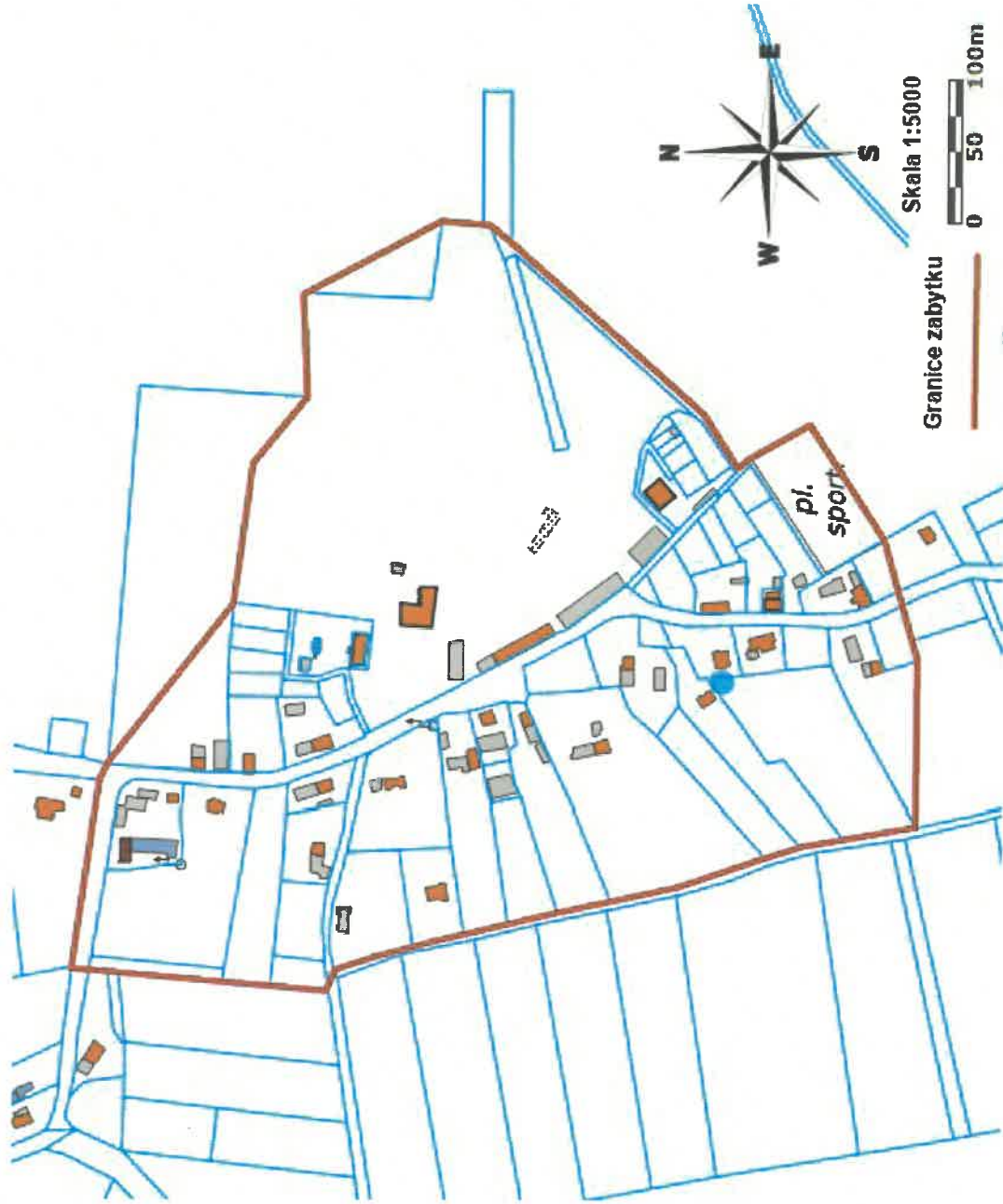
1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI

2. Czas powstania

XIII w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

KOŹMICE

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo **dolnośląskie**

powiat **ząbkowicki**

gmina **Cieptowody**

6. Współrzędne geograficzne

50° 39' 55.485" N 16° 50' 17.911" E

7. Użytkowanie obecne

rolnictwo, gospodarcze

8. Stan zachowania

4

Nazwa:

Wzmiankowana w źródłach m.in. jako: villa Cozine (1300 r.), Kozmice (1371 r.), Kosemitz (1726 r.) Od 1947 r. Kozmice.

Historia:

Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z XIV w., jednakże osadnictwo w tym miejscu rozwijało się już we wcześniejszych czasach. W XVIII w. powstał w Kozmicach zachowany do dzisiaj pałac. W XVIII w. wieś wraz z majątkiem należała do rodu von Netz. W tamtym czasie rozwinęło się we wsi górnictwo, za sprawą kopalni chryzoprazu W 1840 r. Kozmice liczyła 40 domów, dwór z folwarkiem, browar, gorzelnia, wiatrak, i młyn wodny W 2 poł. XIX w. właścicielem wsi i majątku był major von Kockritz. Po 1945 r. w dawnym majątku zaczął funkcjonować PGR. Po likwidacji PGR w latach 90 XX w. pałac przeszedł na własność prywatną. Obecnie oprócz rolnictwa we wsi rozwija się branża kamieniarska.

Charakterystyka zabudki:

Kozmice to niewielka wieś o układzie ruralistycznym w typie ulicówki znajdująca się na terenie Gminy Ciepłowody w powiecie ząbkowickim. Zabudowa wsi usytuowana jest na odcinku ok. 500m wzdłuż drogi prowadzącej w stronę Tomic. Na obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi znajduje się głównie mieszkalno-gospodarcza zabudowa zagrodowa z przełomu XIX i XX w. Są to najczęściej murywane budynki kryte dachem dwuspadowym o poszyciu z dachówki ceramicznej. W Kozmicach nigdy nie wzniesiono kościoła, a w ich układzie ruralistycznym dominuje zespół pałacowo-parkowy z XVII w. wraz z folwarkiem o metryce XIX w. Pałac ulegał późniejszemu przebudowom. Z uwagi na średniowieczną metrykę wsi domniemywa się obecności reliktyw archeologicznych w warstwie podziemnej w formie nawarstwień kulturowych, wytworów kulturowych bądź ich śladów albo zabudków ruchomych, będących tym wytworem.

Zagrożenia i postulaty konserwatorskie:

Istotnym zagrożeniem jest niekontrolowane zastępowanie historycznej zabudowy współczesnymi obiektami, które swoją bryłą, wymiarami, materiałami lub stylistyką kontrastować z tradycyjną zabudową historycznej. Należy objąć indywidualną ochroną konserwatorską najbardziej wartościowe elementy zabudowy, a nową zabudowę kształtować jako nawiązującą do tradycyjnej zabudowy z regionu Przedgórze Sudeckiego. Szczególną ochroną należy otoczyć zespół pałacowo-parkowy, którego wartość w dużej mierze zależy od zachowania jego integralności oraz kompozycji przestrzennej.

Bibliografia:

- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.
 - Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
 - Zimmermann F.A., *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*, Brieg 1789.
 - *Słownik geografii turystycznej Sudetów, Wzgórze Niemczańsko-Strzelińskie*, Marek Staffa red., Wrocław, 1993.
- Kartografia:**
- *Messischblatt*, 1: 25 000, 5367 Lauenbrunn, 1937.

Jędrzej Musiał, wrzesień 2022 r.